

معاونت پژوهش‌های
کاربردی

سند

نظرات استدلالی

طرح اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۴۰۳۲۰۴۲

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۷/۰۹

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

طرح اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون
آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۵/۲

کد خزانه: ۴۰۳۲۰۴۲

۱۴۰۳/۰۷/۰۹

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۳/۵/۱۰

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

طرح اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

درباره‌ی مصوبه

طرح «اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی» اعلام وصول و جهت طی مراحل قانونی به هیئت رئیسه‌ی مجلس تقدیم شد. این طرح جهت بررسی کارشناسی بیشتر به کمیسیون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (به عنوان کمیسیون اصلی) ارجاع شد. کمیسیون مذکور پس از بحث و تبادل نظر طرح را به تصویب رساند.

سپس طرح مذکور در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۵/۲ صحن علنی مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید و به موجب نامه‌ی شماره ۳۲/۲۳۸۹۵ مورخ ۱۴۰۳/۵/۲ برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل (۹۴) قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با بررسی این مصوبه در جلسه‌ی مورخ ۱۴۰۳/۵/۳، برخی از مواد این مصوبه را مغایر با قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۴۳۰۹۴ مورخ ۱۴۰۳/۵/۱۰ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی»

ماده واحده -

تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی^۱ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- پس از تعیین اعضای کمیسیون‌های تخصصی مطابق فرآیند مقرر در این قانون، چنانچه اعضای کمیسیون تخصصی به حداقل نصاب مذکور در این ماده نرسد، هیئت مشترک متشکل از اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی و هیئت رئیسه مجلس مکلف است، ظرف حداکثر یک هفته پس از اجرای تبصره (۳) ماده (۳۷) این قانون،^۲ حداقل اعضای آن کمیسیون را برای یک‌بار در همان دوره تعیین نماید.

▪ دیدگاه مغایرت

به موجب اصل (۶۶) قانون اساسی، تعداد کمیسیون‌ها و دوره تصدی آنها در قانون

۱. ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۷/۱۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۸ (اصلاحی ۱۳۹۵/۹/۱۶) - مجلس دارای کمیسیون‌های تخصصی و کمیسیون‌های خاص با محدوده وظایف مشخص به شرح مذکور در آیین‌نامه داخلی مجلس می‌باشد. تعداد اعضای کمیسیون‌های تخصصی، حداقل نوزده و حداکثر بیست و سه نفر است و تعداد اعضای کمیسیون‌های خاص طبق مواد (۳۹) تا (۴۴) آیین‌نامه داخلی تعیین می‌شود.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۹۹/۶/۱۹) - در دوره یازدهم، هیئت مشترک رؤسای شعب و هیئت رئیسه مجلس می‌تواند حداقل اعضای کمیسیون قضائی و حقوقی را تعیین کند.

تبصره ۲ - ...»

۲. ماده (۳۷) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۷/۱۸ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳۷ - ...»

تبصره ۳ (۱۳۹۵/۹/۱۶) - امتیازبندی و تعیین اعضای هر کمیسیون به ترتیب از کمیسیون‌هایی که بیشترین متقاضی دارد، انجام می‌شود و پس از تکمیل اعضای کمیسیون‌های مذکور، نمایندگان بازمانده از اولویت اول انتخابی خود، با متقاضیان اولویت اول کمیسیون بعدی امتیازبندی و تعیین کمیسیون می‌شوند.»

آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس شورای اسلامی معین می‌شود. بر همین مبنا، تعداد اعضای کمیسیون‌های تخصصی به موجب ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی، بین (۱۹) تا (۲۳) نفر تعیین شده است. اکنون به موجب حکم مصوبه‌ی حاضر، اعضای کمیسیون‌های تخصصی در مواردی که به حداقل نصاب مذکور نرسیده‌اند توسط هیئت مشترکی متشکل از اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی و هیئت رئیسه‌ی مجلس تعیین خواهد شد. این در حالی است که تعیین حداقل اعضای کمیسیون امری تقنینی است -هم‌چنان‌که در حال حاضر نیز این امر توسط قانون تعیین شده است- و باید توسط تمامی نمایندگان مجلس شورای اسلامی و در قانون آیین‌نامه داخلی مشخص شود. بنابراین تفویض تعیین حداقل اعضای کمیسیون به هیئتی که متشکل از تعداد معدودی از نمایندگان مجلس هستند، مصداق قانون‌گذاری تفویضی و مغایر اصل (۸۵) قانون اساسی است. قابل ذکر است هرچند در مجلس دهم^۱ و یازدهم^۲ نیز حداقل اعضای کمیسیون‌های تخصصی در مواردی که به حد نصاب نرسیده بود به هیئتی متشکل از تعداد معدودی از نمایندگان واگذار شده بود، اما مصوبات مذکور به مانند مصوبه‌ی حاضر عام و مطلق نبود و تنها اختصاص به دوره و شرایط خاص خود داشتند.

۱. قانون اصلاح موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۵/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۳- ماده (۴۲) قانون به شرح زیر اصلاح و تبصره‌ای به عنوان تبصره (۱) به آن الحاق و تبصره آن به عنوان تبصره (۲) ابقاء می‌شود:

ماده ۴۲- ...

تبصره ۱ (منسوخه ۱۳۹۹/۶/۱۹)- در دوره دهم مجلس هر کمیسیون که به حد نصاب مقرر در این ماده نرسیده است و کمیسیونی که نماینده متقاضی حائز شرایط مزاد بر سقف دارد، هیئت مشترک رؤسای شعب و هیئت رئیسه مجلس تا پانزده روز پس از تصویب نهایی این قانون می‌تواند حداقل و حداکثر تعداد مقرر در این ماده را، حداکثر برای سه کمیسیون و فقط یک‌بار تعیین و تغییر دهد.»

۲. قانون اصلاح تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۹۹/۶/۱۹ مجلس شورای اسلامی: «ماده واحده - تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- در دوره یازدهم، هیئت مشترک رؤسای شعب و هیئت رئیسه مجلس می‌تواند حداقل اعضای کمیسیون قضائی و حقوقی را تعیین کند.»

▪ دیدگاه عدم مغایرت

منطبق بر مفاد اصل (۶۶) قانون اساسی، لازم است که ترتیبات مربوط به تعداد کمیسیون‌ها و دوره تصدی آنها به وسیله‌ی قانون آیین‌نامه‌ی داخلی مجلس معین شود. بر همین اساس قانون‌گذار در مصوبه‌ی حاضر در مقام اصلاح آیین‌نامه‌ی داخلی، برای کمیسیون‌هایی که نصاب لازم را ندارند، تعیین تکلیف کرده است. در واقع اصل (۶۶) قانون اساسی، در مقام بیان این نکته است که تعداد کمیسیون‌ها و دوره تصدی آنها باید در آیین‌نامه داخلی مجلس مشخص شود، اما واگذاری این موضوع در موارد استثنائی به تعداد مشخصی از نمایندگان مجلس را منع نکرده است. بنابراین اساساً تعیین حداقل اعضا برای کمیسیون‌های تخصصی، امری تقنینی نیست و قانون‌گذار می‌تواند آن را در موارد استثناء (که کمیسیونی حداقل نصاب لازم را ندارد) به هیئت موضوع این مصوبه واگذار کند. همچنین به عنوان مؤید در مجلس دهم و یازدهم نیز برخی کمیسیون‌های تخصصی نصاب لازم را نداشتند و مجلس شورای اسلامی از طریق اصلاح آیین‌نامه‌ی داخلی، آن را به هیئت مشترکی متشکل از اعضای هیئت رئیسه و رؤسای شعب واگذار کرده بود و با ایراد شورای نگهبان نیز مواجه نشده بود. بنابراین واگذاری تعیین حداقل اعضای کمیسیون‌هایی که به نصاب مذکور (بین (۱۹) تا (۲۳) نفر) نرسیده‌اند، به هیئت مشترکی متشکل از اعضای کمیسیون آیین‌نامه داخلی و هیئت رئیسه‌ی مجلس، مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی ندارد.

▪ نظر شورای نگهبان

- تفویض تعیین حداقل اعضای کمیسیون‌های مورد بحث به هیئت مذکور، مغایر اصل

(۸۵) قانون اساسی شناخته شد.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای مدظله العالی

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸)

تهران | خیابان شهید بهشتی
خیابان سرافراز | کوچه پنجم | پلاک ۱۱

www.ccri.ac.ir

کدپستی ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳
دبیرخانه ۰۲۱۸۸۵۳۳۴۲۲

پژوهشکده شورای نگهبان